

RACHUNKI

DLA SZKÓŁ LUDOWYCH

CZĘŚĆ III.

Cena egzemplarza 50 halerzy.

WE LWOWIE.
NAKŁADEM ZAKŁADU NARODOWEGO IMIENIA OSSOLIŃSKICH.
1917.

Петро
Гриманюк
Богдан.
Прокурава.

Książek szkolnych, wydanych nakładem Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich, jako c. k. Wydawnictwa książek szkolnych, nie wolno sprzedawać po cenach *wyższych od wymienionych na tytule.* Każda książka, wydana nakładem Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, jako c. k. Wydawnictwa książek szkolnych, winna mieć na kartce tytułowej, oprócz c. k. orła z napisem „c. k. Wydawnictwo książek szkolnych“, pieczęć c. k. Namiestnictwa we Lwowie. Egzemplarzy, nie zaopatrzonych tą pieczęcią, nie wolno sprzedawać w handlu ani używać w szkołach.

Іван —
Гриманюк
Богдан.
[illegible]
[illegible]

Rozdział pierwszy.

Powtórzenie w zakresie liczb od 1 do 100.

Liczenie.

10 helerów (10 h) = 1 dziesiątak.

10 dziesiątaków (10 dzies.) = 100 h = 1 korona (1 K).

1. Licz po 1 do 10! Odliczaj po 1 od 10! Licz: po 10 do 100; po 10 od 100; — po 5 do (od) 100; po 2 do (od) 100!

2. Ile to h: 2, 5 dzies.; — 3 dzies. 8 h? Ile to dziesiątaków i h: 80, 100, 48, 94 h?

3. **1 metr=(1 *m*)=10 decymetrów (10 *dm*)=100 centymetrów (100 *cm*).**

Ile to *cm*: 4, 6, 9 *dm*; — 7 *dm* 2 *cm*? Ile to *dm* i *cm* 70, 20, 34, 67 *cm*?

4. 1 kilogram (1 *kg*) = 100 dekagramów (100 *dkg*).

Z 1 *kg* soli spotrzebowała mama przy kwaszeniu ogórków 45 *dkg*; ile *dkg* soli zostało?

5. 1 cetnar metryczny (1 *q*) = 100 *kg*.

Kupiec miał w skrzyni 1 *q* mąki; z tego sprzedał 55 *kg*, a potem wsypał do tej skrzyni 25 *kg* mąki; ile *kg* mąki ma teraz w skrzyni?

6. 1 litr (1 *l*) = 10 decylitrów (10 *dl*).

We flaszce zmieści się 1 *l* wina bez 3 *dl*; ile to *dl*?

7. 1 hektolitr (1 *hl*) = 100 *l*.

Do 2 worków wsypano 1 *hl* kukurudzy; do jednego z nich weszło 52 *l*; ile do drugiego?

1 decylitr = 1 *dl*

8. 1 godzina ma 60 minut. Kwadrans = 15 minut.

Patrzę na zegarek i widzę, że jest 38 minut po 8^{ej}; za ile minut będzie 9ta godzina? Która to godzina i minuta: trzy kwadranse na ósmą? — pół do drugiej?

9. Syn ma 19 lat, a ojciec 47; o ile lat jest ojciec starszy od syna?

10. Po prawej stronie ulicy jest 46 kamienic, a po lewej o 1 więcej; ile kamienic jest w tej ulicy?

5. Do opalenia szkoły sprowadzono 200 *q* węgla. Ile zostało z tego zapasu po upływie trzech miesięcy, jeżeli w pierwszym miesiącu spotrzebowano 39 *q*, w drugim 47 *q*, a w trzecim 28 *q*?

6. Kupiec sprowadził 1000 *kg* cukru; z tego odstąpił innym kupcom następujące ilości: 457 *kg*, 218 *kg* i 95 *kg*; ile cukru zostawił sobie?

7. Trzech krawców sprowadziło 200 *m* sukna; pierwszy wziął z tego 83 *m*, drugi o 7 *m* więcej, a trzeci resztę. Ile metrów sukna wziął trzeci krawiec?

8. Na zapłacenie 246 K długu płaci szewc 230 K gotówką i daje parę bucików; jaką wartość przedstawiają buciki?

9. Dróżnik ma oczyścić 1 *km* rowu z jednej strony gościńca w przeciągu trzech tygodni. W pierwszym tygodniu oczyścił 340 *m*, w drugim 379 *m*; ile metrów ma oczyścić w trzecim tygodniu?

10. W browarze uwarzono w maju 127 *hl*, w czerwcu 213 *hl* i w lipcu 198 *hl* piwa, a sprzedano w tym czasie 378 *hl*; ile *hl* piwa zostało w browarze?

Mnożenie.

a) Mnożenie z pamięci.

1.

8, 10, 7, 9, 3, 6, 4	
? ?	×5
	×9

2.

20, 100, 40, 70, 90, 60, 80	
? ?	×6
	×8

3.

180×2=*)	50×10=	105×7=**)	124×8=	86×2=	36×6=
260×3=	30×30=	207×3=	235×4=	97×8=	29×9=
140×7=	15×20=	409×2=	318×3=	59×4=	67×7=

*) Czytaj: 2 razy 180=

**) Rachuj: 7 razy 100=700,
7 razy 5=35, 700+35=735, więc 7 razy 105=735.

4.

25×12=*)	63×15=	26×16=	48×3×4=	52×15=
38×11=	18×17=	44×18=	48×12=	27×3×6=
49×14=	72×13=	27×19=	52×3×5=	27×18=

*) Rachuj: 10 razy 25=250,
2 razy 25=50, 250 a 50=300, więc 12 razy 25=300.

1. tona = 1000. kgr. albo 10. cetnarów metryczne.

Dodatek.

I. Monety.

a) Monety bronzowe: heler (1 h) i dwuhelerówka (2 h).
b) „ niklowe: dziesiątak (10 h) i dwudziestak (20 h).
c) „ srebrne: korona (1 K) i pięciokoronówka (5 K).
d) „ złote: 10^{cio} koronówka (10 K) i 20to koronówka (20 K).
e) Banknoty papierowe: 10 K, 20 K, 50 K, 100 K, 500 K i 1000 K.

II. Miary długości.

1 kilometr = 1000 metrów, 1 *km* = 1000 *m*
1 metr = 10 decymetrów, 1 *m* = 10 *dm* = 100 *cm* = 1000 *mm*
1 decym. = 10 centymetrów, 1 *dm* = 10 *cm*
1 centym. = 10 milimetrów, 1 *cm* = 10 *mm*

III. Miary powierzchni.

1 hektar = 100 arów, 1 *ha* = 100 *a*
1 ar = 100 *m* kwadratowych, 1 *a* = 100 m^2
1 *m* kwadr. = 100 *dm* kwadr., 1 $m^2 = 100\ dm^2$
1 *dm* kwadr. = 100 *cm* kwadr., 1 $dm^2 = 100\ cm^2$

IV. Miary objętości.

1 hektolitr = 100 litrów, 1 *hl* = 100 *l*
1 litr = 10 decylitrów, 1 *l* = 10 *dl* = 100 *cl*
1 decylitr = 10 centylitrów, 1 *dl* = 10 *cl*
Naczynia: $\frac{1}{2}\ l$; $\frac{1}{4}\ l$; $\frac{1}{8}\ l$.

V. Miary ciężaru.

1 cetnar metryczny (1 *q*) = 100 kilogramów, 1 *q* = 100 *kg*
1 kilogram = 100 dekagramów, 1 *kg* = 100 *dkg* = 1000 *g*
1 dekagram = 10 gramów (10 *g*), 1 *dkg* = 10 *g*
Ciężarki: 1 *kg*; 50 *dkg*; 20 *dkg*; 10 *dkg*; 5 *dkg*; 2 *dkg*; 1 *dkg*; 5 *g*.

Z DRUKARNI PRZY ZAKŁADZIE NAR. IM. OSSOLIŃSKICH